

Recenzia

Ambróz, L. (ed). Atlas druhov európskeho významu pre územia Natura 2000 na Slovensku. Liptovský Mikuláš : Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva, 2011. 520 s. Nepredajné. ISBN 978-80-556-0220-2.

NATURA 2000 so všetkým čo s ňou súvisí, je mimoriadne aktuálna téma už niekoľko rokov. Bola a je inšpiráciou pre mnohé edičné a publikačné aktivity viacerých inštitúcií, ktoré s NATURA 2000 prichádzajú do styku, najmä ŠOP SR, SAŽP. Veľmi záslužným počinom v tomto smere bolo vydanie súbornej publikácie o „naturovských druhoch“, ktorá uzrela svetlo sveta na jeseň 2011 pod názvom „Atlas druhov európskeho významu pre územia NATURA 2000 na Slovensku“ (ďalej len *Atlas*). Pre Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva (SMOPaJ) vydalo publikáciu vydavateľstvo SLOVART, spol. s r.o. *Atlas* bol vydaný v rámci projektu *NATURA 2000 v celoživotnom vzdelávaní*, podporeného zo štrukturálnych fondov Európskej únie a taktiež s podporou Ministerstva životného prostredia SR. Ako milovníka pekných a hodnotných kníh o slovenskej prírode ma veľmi potešila a priznám sa, aj keď som o jej príprave vedel, aj príjemne prekvapila a to nie len odborným obsahom. Publikácia je mimoriadne vydarená po grafickej stránke, prehľadne sú v nej uvedené jednotlivé skupiny „naturovských“ organizmov od machorastov, cez cievnaté rastliny, mäkkýše, článkonožce, ryby, obojživelníky a plazy, vtáky až po cicavce. Za jednotlivými kapitolami je prehľad literatúry. Každému druhu je venovaná dvojstrana so slovenským a anglickým textom, ktorý je štruktúrovaný prehľadnými heslami. Text ilustrujú mapky rozšírenia druhu na Slovensku, prípadne tiež na celom areáli výskytu. Fotografie zachytávajú samotný druh a tiež jeho typický biotop. Pri listovaní publikácie je zjavné, že jej zostavovatelia si dali záležať pri výbere fotografií, ktoré sú nielen kvalitné, ale často krát jedinečné, ktoré nemáme možnosť bežne vidieť. K vydarenosti publikácie prispieva aj kvalitná tlač. Grafickú stránku publikácie dopĺňajú kresby Zlaty Komárovcej (rastliny) a Tomáša Kizeka (živočíchy). Texty k viacerým druhom sú doplnené o zaujímavosti a aktuálne informácie, ktoré zvyšujú hodnotu publikácie, pretože v dnešnej dobe sa čitateľ stretne skôr s preberaním známych informácií z jednej publikácie do druhej. Veľmi názorné sú napr. detailne zvýraznené rozlišovacie znaky (obrazom i textom) pri niektorých druhoch, najmä pri machorastoch, cievnatých rastlinách a článkonožcoch.

Ako to už býva, pri podrobnejšom listovaní sa začali objavovať aj nedostatky, bez ktorých sa nezaobíde žiadna publikácia. Priznám sa k miernej profesionálnej deformácii vysokoškolského učiteľa, ktorému rukami prechádza množstvo bakalárskych a diplomových prác a uvedomujem si aj fakt, že na prácach, ktoré ma zaujmú, nachádzam paradoxne viac nedostatkov, pretože ma inšpirujú k podrobnejšej analýze, resp. k viacerým námetom na vylepšenie. Moja najväčšia výhrada k *Atlasu* sú texty k fotografiám v zoologickej časti publikácie najmä v kapitolách Vtáky a Cicavce. Je mi úprimne ľúto, že tak hodnotná a reprezentatívna publikácia s tak vynikajúcim výberom fotografií má veľmi povrchné texty k fotografiám. Až približne 70 fotografií je komentovaných frázou „Biotop druhu xy“ (resp. teritórium, miesto výskytu a pod.). Opakovanie takýchto textov vyznieva veľmi formálne. Takto komentované fotografie majú nízku výpovednú hodnotu a v publikácii zohrávajú úlohu ilustračných obrázkov. Pritom obrázky biotopov príslušných druhov nesú v sebe mnoho informácií, ktoré ale bez komentára zostávajú pre nie úplne zasväteného čitateľa skryté. *Atlas* nemá, resp. nemusel by mať iba charakter skutočného atlasu. Svojim obsahom, rozsahom

(pokračovanie na s. 102)

(pokračovanie zo s. 74)

a kvalitou je zároveň obrazovou publikáciou, ktorá prezentuje slovenskú prírodu a jej krásy. Mnohé fotografie si vyslovene žiadajú aspoň komentár k lokalizácii, najmä fotografie zobrazujúce celkové pohľady do krajiny. V tejto súvislosti chcem vyzdvihnúť viaceré obsažné texty k fotografiám v kapitolách Machorasty, Cievnaté rastliny, Mäkkýše, Článkonožce a Ryby. Ďalšou málo obsažnou informáciou je údaj o počte území európskeho významu (ÚEV), na ktorých sa druh vyskytuje. Tento štatistický údaj by mohol byť doplnený aj ich konkrétnym vymenovaním, aspoň pri druhoch s výskytom v menšom počte ÚEV.

Nedostatkom je tiež nejednotnosť pri znázorňovaní areálu rozšírenia druhov na mapkách. Pri mnohých druhoch je uvedená iba mapka rozšírenia na Slovensku. Pri iných nie je mapka uvedená vôbec. Keďže ide o druhy európskeho významu, mapka celkového areálu (alebo aspoň jeho európskej časti) je dôležitou informáciou, napr. k pochopeniu logiky výberu týchto druhov do zoznamu európsky významných. Niektoré mapky celkového areálu druhu nie sú dostatočne čitateľné, najmä v prípadoch ak zobrazujú všetky kontinenty, pričom zobrazený areál je iba na malej časti mapky. V záujme lepšej čitateľnosti by stačil iba výrez, na ktorom je znázornený samotný areál. Pri znázorňovaní areálov druhov na mapkách nie je použitý jednotný postup pri jednotlivých skupinách organizmov. Nejednotné je používanie farieb areálov, čo zrejme vyplýva z tradície pri jednotlivých skupinách organizmov, napr. tehlovočervená farba pre areál hniezdiacich vtákov, modrá pre zimný výskyt, resp. migrantov, zelená pre rastliny a pod. V každom prípade chýbajú vysvetlivky k mapkám v Metodickkej časti.

Kniha aj napriek zmieneným nedostatkom zostáva peknou a hodnotnou publikáciou. Je nepredajná a distribuuje ju SMOPaJ. V tomto smere je povzbudzujúca informácia, že vydavateľ SLOVART prejavil záujem o zostrúchnené komerčné vydanie. Takáto publikácia by si rozhodne zaslúžila, aby bola k dispozícii aj širšej verejnosti.

JAROSLAV KOŠTÁL